

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตลาด

อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญา หมายถึง การสั่งสมประสบการณ์จากอดีตของท้องถิ่นนั้นๆ แล้วพัฒนาความรู้ นั้นเพื่อใช้ประกอบ การดำรงชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและเป็นเครื่องมือในการสร้างสังคมให้ดำรงอยู่ ร่วมกันได้อย่างมีความสุขภูมิปัญญาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์เป็นกลวิธีหรือเทคนิคในการนำเอาความรู้มาใช้ งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ลักษณะของภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีลักษณะสำคัญดังที่ผู้รู้ได้อธิบายไว้ ดังนี้

๒.๑ ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นมี ๔ ลักษณะ ดังนี้ (นิธิ เอียวศรีวงศ์. ๒๕๓๖ : ๒๓๖)

๒.๑.๑ ความรู้และระบบความรู้ ภูมิปัญญาเป็นระบบความรู้ที่ไม่ถือว่าเป็นวิทยาศาสตร์นั้น ในการศึกษาเรื่องภูมิปัญญาจะเข้าไปดูว่าชาวบ้านรู้อะไรอย่างเดียวนั้นไม่พอ ต้องศึกษาว่าเขาเห็นสิ่งต่างๆ เหล่านั้นได้อย่างไร

๒.๑.๒ การสั่งสมและการกระจายความรู้ ภูมิปัญญาเกิดจากการสั่งสมและการกระจายความรู้ โดยการนำความรู้มาบริการคนอื่น เช่น หมอพื้นบ้าน สั่งสมความรู้ทางการแพทย์ไว้ในตัวคนๆหนึ่ง ซึ่งมี กระบวนการที่ทำให้เขาสั่งสมความรู้ เราควรศึกษาด้วยว่ากระบวนการนี้เป็นอย่างไรหมอคนหนึ่งสามารถสร้าง หมอคนอื่นๆ ต่อมาได้หรือไม่

๒.๑.๓ การถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ได้มีสถาบันถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญา แต่พบว่า มีกระบวนการถ่ายทอดที่ซับซ้อน ถ้าเราต้องการเข้าใจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เราต้องเข้าใจ กระบวนการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คน อีกรุ่นหนึ่ง

๒.๑.๔ การสร้างสรรค์ การปรับปรุงระบบความรู้ของภูมิปัญญาชาวบ้านไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่ได้ถูกปรับเปลี่ยนความรู้และระบบความรู้เพื่อเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง

๓. ความสำคัญของภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาชาวบ้านมีความสำคัญต่อชาวบ้าน ครอบครัว และชุมชน ดังต่อไปนี้ (สมจิตร พรหมเทพ. ๒๕๕๓ : ๖๗ - ๖๘)

๓.๑ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแต่อดีตอันยาวนานจนกลายเป็นวิถีชีวิต ประจำวันของตนเอง และชุมชนตลอดมา

๓.๒ เป็นมรดกทางสังคมที่ได้จากการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการขัดเกลาของกลุ่มคน

๓.๓ เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความรู้ ทางวิทยาศาสตร์

๓.๔ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการพัฒนาอย่างยั่งยืนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

๓.๕ เป็นแนวทางนำไปสู่การปรับตัวของชุมชน ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ แบบพึ่งตนเองของชุมชน

๓.๖ ช่วยเพิ่มความสมดุลระหว่างธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมกับประชาชน

๔. ประเภทของภูมิปัญญาชาวบ้าน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑ : ๒๕-๒๕) ได้จำแนก ภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ๑๐ ประเภท ดังนี้

๔.๑ เกษตรกรรม หมายถึง ความรู้ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะและเทคนิคด้านเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่ง คนสามารถพึ่งพาตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น ทำการเกษตรแบบผสมผสาน เป็นต้น

๔.๒ อุตสาหกรรมและหัตถกรรม หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อชะลอการนำเข้าตลาดเพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภค อันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้

๔.๓ แพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชนด้วยสมุนไพรและรักษาโรคแบบโบราณ

๔.๔ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ พัฒนาและใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน

๔.๕ กองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสมและบริหารกองทุนและธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๔.๖ สวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

๔.๗ ศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานด้านศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๔.๘ การจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการ ดำเนินงานด้านต่าง ๆ ทั้งขององค์กรชุมชน ศาสนา การศึกษา ตลอดจนองค์กรอื่น ๆ ในสังคมไทย

๔.๙ ภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย ตลอดจนทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๔.๑๐ ศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์ ปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อ การประพฤติปฏิบัติ

๕. แนวการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านมี ๗ ประการ ดังนี้

(เอกวิทย์ ณ ถลาง. ๒๕๔๐ : ๑๘๒ - ๒๔๖)

๕.๑ ภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตตามสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ คือ การใช้ความรู้และอุบายในการดำเนินชีวิตตามสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เช่น การเลือก ที่ตั้งถิ่นฐานที่อยู่ การหาแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ การปลูกพันธุ์ไม้ไว้ในบริเวณบ้าน เป็นต้น

๕.๒ ภูมิปัญญาในการจัดเครือข่ายระบบความสัมพันธ์ การพึ่งพา

๕.๓ ภูมิปัญญาในด้านหัตถกรรมพื้นบ้าน

๕.๔ ภูมิปัญญาในด้านสมุนไพร - ยากลางบ้าน

๕.๕ ภูมิปัญญาในด้านโลกทัศน์ เป็นระบบรวบรวมความคิด ความอ่าน ความเชื่อ ทศนคติที่บุคคลมีต่อโลก มีต่อสังคมมนุษย์เป็นนามธรรมอยู่ในจิตสำนึกของบุคคลอันเกิดจากความคิดและอารมณ์ซึ่งประสานและก่อตัวขึ้นจากประสบการณ์ที่แต่ละคน ได้รับมา เช่น โลกทัศน์และชีวทัศน์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ เป็นต้น

๕.๖ ภูมิปัญญาในการปลูกฝังคุณธรรม การกำหนดปทัสถาน และการรักษาของตุลภาพของสังคม

๕.๗ ภูมิปัญญาในการปรับตัวในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นๆใด จึงเป็นรากแก้วที่สำคัญให้ท้องถิ่นนั้นเจริญงอกงามอย่างมั่นคง ภูมิปัญญาของชาติพันธุ์หนึ่งอาจพัฒนาไปแตกต่างกับอีกชาติพันธุ์หนึ่งตามสภาพ แวดล้อมตามสภาพสังคมในท้องถิ่นนั้นที่สามารถปรับใช้ในการแก้ปัญหาและการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติของสังคมนั้น ๆ ได้

ประเพณี/วัฒนธรรม ในพื้นที่ตำบลท้ายตลาด

อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

ประเพณีวันสงกรานต์ สงกรานต์หมายถึง การส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่คือ ตั้งแต่ ๑๓ - ๑๕ เมษายน แต่เดิม วันขึ้นปีใหม่ไทย คือ วันเริ่มปีปฏิทินของไทย จนถึง พ.ศ. ๒๕๓๑ และได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้น ปีใหม่จนถึง พ.ศ. ๒๕๔๓

ประเพณีวันเข้าพรรษา "เข้าพรรษา" แปลว่า "พักฝน" หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่งระหว่างฤดูฝน พระพุทธเจ้าจึงทรงวางระเบียบการจำพรรษาให้พระภิกษุอยู่ประจำที่ตลอด ๓ เดือน ในฤดูฝน คือ เริ่มตั้งแต่ วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปี เรียกว่า "บุริมพรรษา"

ประเพณีวันออกพรรษา ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เรียกว่าอย่างหนึ่งว่า "วันปวารณา" หรือ "วันมหาปวารณา" คือวันที่ พระสงฆ์ทำปวารณากรรม คือเปิดโอกาสให้เพื่อนพระภิกษุกล่าวตักเตือนกันด้วยเมตตาจิตได้ เมื่อได้เห็นได้ ห่วงหรือสงสัย ในพฤติกรรมของกันและกัน

ประเพณีบุญมหาการุณ การุณมีกำหนดระยะเวลาถวาย จะถวายตลอดไปเหมือนผ้าชนิดอื่นมิได้ระยะเวลานั้นมีเพียง ๑ เดือน คือตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวัน ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ (วันเพ็ญเดือน ๑๒) ระยะเวลา นี้เรียกว่า การุณกาล คือ ระยะเวลา ทอดการุณ หรือ เทศกาลทอดการุณ

ประเพณี/วัฒนธรรม ในพื้นที่ตำบลท้ายตลาด ตำบลท้ายตลาด

อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

ด้านการเกษตร

ที่	ชื่อ - นามสกุล ปราชญ์ชาวบ้าน	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑.	นายประชุม แยมกลีน	ม.๒ ต.ท้ายตลาด	ทำการเกษตรอินทรีย์ (หมอดิน)
๒.	นายประสิทธิ์ อิ่มนิรันดร์	๑๗/๑ ม.๖ ต.ท้ายตลาด	มีความรู้เรื่องการทำนา ปลุกข้าว
๓.	นายมานิต สืบสุข	๔๖/๓ ม.๗ ต.ท้ายตลาด	มีความรู้เรื่องการทำนา ปลุกข้าว
๔.	นางอรุณรัตน์ คำนวน	ม.๓ ต.ท้ายตลาด	การเลี้ยงไก่
๕.	นายรังสฤตร์ จันทรสกุลณี	ม.๓ ต.ท้ายตลาด	การเลี้ยงวัว
๖.	นายสมจิตร คงน้อย	ม.๑ ต.ท้ายตลาด	การเลี้ยงวัว เลี้ยงควาย
๗.	นายชะลอ พิมพ์แก้ว	ม.๒ ต.ท้ายตลาด	การเลี้ยงปลา ไก่พันธุ์เนื้อ และ ปลุกผัก

ด้านอุตสาหกรรม หัตถกรรม

ที่	ชื่อ - นามสกุล ปราชญ์ชาวบ้าน	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑.	นางดอกไม้ บุญอยู่	ม.๖ ต.ท้ายตลาด	ถักตะกร้าจากเชือกป่านศรนารายณ์
๒.	นางสาวรัชดากร นุ่มพินิจ	ม.๑ ต.ท้ายตลาด	พับเหรียญโปรยทาน และถักตะกร้าจากเชือกป่านศรนารายณ์
๓.	นางสุภารัตน์ กระจาดเงิน	ม.๑ ต.ท้ายตลาด	ผูกผ้างานพิธีการต่างๆ
๔.	นายประวิทย์ เฉลิมศรี	ม.๗ ต.ท้ายตลาด	ผลิตพรมเช็ดเท้าจากเศษผ้า
๕.	นายสมชาย จันทรอุไร	ม.๗ ต.ท้ายตลาด	มีความรู้ความชำนาญด้านช่างไม้

ด้านแพทย์แผนไทย

ที่	ชื่อ - นามสกุล ปราชญ์ชาวบ้าน	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑.	นายสายน้อย จันทร์อุไร	ม.๗ ต.ท้ายตลาด	แพทย์แผนไทยการนวด

ด้านภาษา และวรรณกรรม

ที่	ชื่อ - นามสกุล ปราชญ์ชาวบ้าน	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑.	นายอนิรุท หีบไสสงค์	ม.๓ ต.ท้ายตลาด	ปรัชญาศาสนา และขนบธรรมเนียม พิธีกรในพิธีการต่างๆ และทำขวัญนาค

ด้านศาสนา และประเพณี

ที่	ชื่อ - นามสกุล ปราชญ์ชาวบ้าน	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑.	นายอนิรุท หีบไสสงค์	ม.๓ ต.ท้ายตลาด	ปรัชญาศาสนา และขนบธรรมเนียม พิธีกรในพิธีการต่างๆ และทำขวัญนาค

ด้านโภชนาการ

ที่	ชื่อ - นามสกุล ปราชญ์ชาวบ้าน	ที่อยู่	ภูมิปัญญา
๑.	นางสายหยุด จันทร์สกุลณี	ม.๓ ต.ท้ายตลาด	มีความรู้ความชำนาญด้านการทำขนม ไทย
๒.	นางอุไร หีบไสสงค์	ม.๓ ต.ท้ายตลาด	มีความชำนาญด้านการทำอาหารคาว
๓.	นางฉวี บุญหนัก	ม.๑ ต.ท้ายตลาด	มีความชำนาญด้านการทำอาหารคาว

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในระบบข้อมูล

กลางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(INFO)

DLA INFO64

☰

🔍 ค้นหาข้อมูล : นางสาวเจริญรัตน์ คงปวีร์ | 📄 ออกรายงาน

MAIN MENU

☑️ ด้านที่ 1 สารานุกรมและสิ่งแวดลอม

🏠 ด้านที่ 2 บริบทระบบและการศึกษา

👤 ด้านที่ 3 สารานุกรม

🏢 ด้านที่ 4 โครงสร้างพื้นฐาน

☰ ด้านที่ 5 การบริหารจัดการ

📄 ด้านที่ 6 การจัดการภายในและระบบงาน

☑️ ด้านที่ 7 สังคม ศาสนาวัฒนธรรม

ข้อมูลหมู่บ้าน

ข้อมูลชุมชน

ข้อมูลคณะกรรมการชุมชน

ข้อมูลการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชน

ข้อมูลการจัดตั้งกองทุน/สวัสดิการชุมชน

สวนสาธารณะ/สถานที่ออกกำลังกาย

ข้อมูลห้องสมุด/ที่อ่านหนังสือท้องถิ่น

ข้อมูลศาสนสถาน

ข้อมูลตลาด

ด้านที่ 7 สังคม ศาสนาวัฒนธรรม >> ข้อมูลศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่น

SOC006

เงื่อนไขการค้นหา

จังหวัด สพบุรี อำเภอ เมืองสพบุรี

อปท. อบต.ท้ายตลาด ชื่อวัฒนธรรม

ค้นหา แสดงทั้งหมด

🔍 ค้นหา

📄 ออกรายงาน

ลำดับ	จังหวัด	อำเภอ	อปท.	ชื่อ	ศาสนา	ศิลปะ	วัฒนธรรม	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	
1	สพบุรี	เมืองสพบุรี	อบต.ท้ายตลาด	โครงการ สนับสนุนการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาและอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น(วันลอยกระทง) ประจำปี2567	☑️	☑️	☑️	☑️	🔍 📄 🗑️
2	สพบุรี	เมืองสพบุรี	อบต.ท้ายตลาด	โครงการสนับสนุนการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น	☑️	☑️	☑️	☑️	🔍 📄 🗑️
3	สพบุรี	เมืองสพบุรี	อบต.ท้ายตลาด	กลองยาว	☑️	☑️	☑️	☑️	🔍 📄 🗑️
4	สพบุรี	เมืองสพบุรี	อบต.ท้ายตลาด	แพทย์แผนไทยการนวด	☑️	☑️	☑️	☑️	🔍 📄 🗑️
5	สพบุรี	เมืองสพบุรี	อบต.ท้ายตลาด	บริษัท ศาสนาและทำบุญนาค	☑️	☑️	☑️	☑️	🔍 📄 🗑️
6	สพบุรี	เมืองสพบุรี	อบต.ท้ายตลาด	นายประวิทย์ เดชะศรี	☑️	☑️	☑️	☑️	🔍 📄 🗑️
7	สพบุรี	เมืองสพบุรี	อบต.ท้ายตลาด	ภัตตาคารจากเขื่อนบ้านทรายมูล	☑️	☑️	☑️	☑️	🔍 📄 🗑️
8	สพบุรี	เมืองสพบุรี	อบต.ท้ายตลาด	ทำเกษตรอินทรีย์ (หมอดิน)	☑️	☑️	☑️	☑️	🔍 📄 🗑️

📄 หน้า 10 รายการ

1 ถึง 8 จาก 8

🔍